

са властелом и заповедих да се нађу 24 добра човека од других места која руду имају [и] који су вешти у рупама, да им учиним закон како је и испрва било. И што учине, нека донесу господству ми да им господство моје потврди да то и надаље држе.³⁴ Иза овог реда следи потврда деспота Стефана, с формулама које су познате из његових повеља, покушај преписа деспотовог потписа и датум 29. јануар 1412. године.

На овом месту сам Деспот је изложио историјске и политичке прилике у којима је настао Закон. У личном биографском запису, осврнуо се на прошлост у којој је дошао у додир са „великим амиром“ Бајазитом. Након тога је, како сам каже, уз помоћ Божију, Богородице, српских просветитеља Симеона и Саве и молитву свога оца Лазара, ослободио земљу и градове отаџбине. Приказао је

³⁴ Ђ. Трифуновић, *наведено дело*, 172.

своју бригу о потребама мештана Новог Брда, где је позвавши часне људе, вичне рударству, дао да се направи (најбољи) Закон, који ће он својим потписом и уздићи.

Колико је деспотов закон био добар говори и околност да је извршен овај његов препис, који је настао као поруџбина од стране освајачке силе и који је даље наставио живот у основи турског закона.

Библиографија:

Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића, издао Никола Радојчић, САНУ, приказано на VI скупу Одељења друштвених наука 28. јуна 1960, Београд 1962.

Деспот Стефан Лазаревић: Књижевни радови, приредио Ђорђе Трифуновић, Београд 1979.

Јованка Калић, *Срби у поном средњем веку*, САНУ, Посебна издања 56, Београд 1994.

Татјана Корићанац, *Дворска библиотека деспота Стефана Лазаревића*, Музеј града Београда, Београд 2006. □

МИР У СВЕТУ, ДИЈАЛОГ МЕЂУ ХРИШЋАНИМА И СА ДРУГИМ РЕЛИГИЈАМА

Кардинал Валтер Каспер

Мир, *шалом*, јесте централна порука Старог и Новог Завета. У Светом Писму, мир, *шалом*, није само уобичајен поздрав него есхатолошко обећање које долази

од Бога и то је нада и благослов за све људе. Сам Исус Христос је наш „мир“ (Еф. 2, 14). Богом благословени у Исусу Христу, хришћани морају бити благослов једни другима као и благослов за све народе. „Блажени мирошворци, јер ће се синови Божији назвајти“ (Мт. 5, 9). Црква је позвана да буде знак, тј. инструмент који сведочи мир, мир са Богом и мир међу људима (cf. *Lumen gentium*, п. 11).

Мир, правда и праштање

Мир међу људима, тај благи сплет одредби о којима пише Блажени Августин, на који упућује папа Јован Павле II у својој *Поруци о светском дану мира* [*Message for the World Day of Peace*] (cf. п. 3), није само *шховање оружја и одсуство рајних сукоба*, већ плод заповести усађених у људско друштво од стране Творца (cf. *Gaudium et spes*, п. 78), и подразумева стални напор ради успостављања правде у свету. Као што читамо у Светом Писму, истински мир је „*гело љравде*“ (Ис. 32, 17; cf. Јак. 3, 18).

Под правдом подразумевамо поштовање достојанства сваке личности, њена основна људска права и слободу. Не дискриминацију засновану на верском убеђењу, раси, културолошкој позадини или полу. Под правдом подразумевамо гаранцију права сваког људског бића на живот, земљу, храну, воду и образовање које им пружа пунију свест о правима и могућност самоодлуке у њиховим животима. Овакво лично добро подразумева и заједничко добро, социјалну правду пре свега за сиромашне, социјални баланс и стабилност друштва.

Живимо у свету којим владају грех, егоизам, завист; свету који често одбацује правду и у том изопаченом кругу где влада конфликт који изврше тај сплет одредби, немогуће је остварити мир без „*милоштиве брине Божије који зна како да додирне чак и она окорела срца и*

да у њих унесе добар љлог чак и на сасвим ојусшелој земљи“ (*Message for the World Day of Peace*, 1 јануар 2002, п. 1). Мир је дар опраштања, искупљења и нове твари; попут љубави, радости, дуготрпљења, благодати, доброте, кротост и уздржања и он је дар Духа Светога (cf. Гал. 5, 22). Царство Божије је праведност, мир и радост у Духу Светоме (cf. Рим. 14, 17).

Ова нада мора инспиративно да утиче на нашу молитву. За мир се непрестано мора преклињати, захтевати, молити како би нам мир био дарован и очуван. *Наоружани молишвом* такође јачамо нашу мисију у преображавању неправде, и заједно стварамо свет са више правде. Руководјени милошћу Онога који је проповедао правду за сиромашне у Царству Небеском, хришћани верују у „*мојућности да ојросте лажи на основу саме идеје о будућем друштву обележеном као љраведном и солидарно*“ (*Message*, п. 9).

Хришћани схватају да за етничку, расну и верску мржњу, као и за насиља која погађају и жртве и целате, без разлике, постоји противотров – а то је опраштање. Управо је праштање оно што нас ставља изнад оптужби, што нам дозвољава да кривицу не бацимо на цео народ због неколико особа, *не дозвољава да љрех ошца љадне на синове*. Праштање, које зависи од свих нас, може поново да успостави правду и да нас изведе из ситуације рата у мир.

Праштање и мир међу хришћанима

Размишљајући о вези између мира и праштања можемо увидети важност екуменског дијалога и сарадње међу хришћанима. „*Пред светом, активност хришћана у друштву има јасну вредност, а то је заједничко сведочење у име Господње*“ (*Ut unum sint*, п. 75). И не само то. Омрзнати у својој историји због спорова и сукоба, а често оптуживани да су користили силу у проповедању Јеванђеља Христовог оружјем, посебно у овом веку, хришћани су отпочели процес – додуше спор – узајамног праштања. Не постоји екуменизам без преображаја и извињења (cf. *ibid.*, п. 15). *Синд и искрено кајање због скандала доделе кроз искрено покајање које Дух Господње основ су за екуменски покрет* (cf. *Unitatis redintegratio*, п. 1).

Данас, када се хришћанство налази у трећем миленијуму, суочени смо са тешким и суштинским избором. Екуменски задатак јесте промовисање јединства међу хришћанима, и то је један од великих изазова и хитних задатака на почетку новог миленијума (cf. *Novo Millennio ineunte*, п. 12, 48). Верујући су позвани да „*промовишу духовност заједнице*“ (*ibid.*, п. 43), и да буду *светлост свету* и *рад на јори* (Мт. 5, 14).

Хришћани проповедају праштање, *у посебну форму љубави* (cf. *Message*, п. 2), и марљиво је примењују на себе и у својим Црквама,

како на Истоку тако и на Западу. Дијалог, сусрет, или пречишћавање сећања, јесте за Цркву чин храбрости и велике потребе. Хришћани схватају потребу да „доследност и искреност те намере праштања треба да буде верификована и примењена и у стварном животу“ (*Ut unum sint*, п. 74). У стварности, то значи да хришћани на своме личном примеру – који ће понудити свету као сведоци помирења, хармоније и дијалога – морају бити дубљи (искренији), поготово онда када се разлике чине непремостивим.

Упркос постојању и трајању деоба, а захваљујући искуству дијалога, Цркве су до сада биле у стању да покажу како процес пречишћавања сећања наше прошлости мало по мало ствара покрет који чини „Нови Закон“ и који ће у духу милосрђа преовладати. „Универзално братство“ хришћана постало је доследно у своме екуменском убеђењу (*ibid.*, п. 42). Хришћани већ живе у заједници која је стварна и потпуна – премда је то још увек несавршено (cf. *ibid.*, пп. 11–14). У њиховом сведочењу и у служби мира, упућени су на то да сарађују једни са другима.

Екуменски и међурелигијски дијалог

Став Цркава и њихова спремност да опросте и да то примене у својим међусобним односима их мора охрабрити како би започеле дијалог и са другим религијама и културама, и како би екуменска

етика могла да се огледа у њиховим односима и дијалогу са другим религијама, ради сарадње која ће ефективно поново потврдити вредност живота и људске културе.

Екуменски и међурелигијски дијалог су повезани и као такви они се преклапају, али нису идентични. Постоји специфична, квалитативна разлика између њих и као такве не треба их мешати. Екуменски дијалог није заснован само на толеранцији и поштовању свих људских и религијских уверења, он није утемељен искључиво на либералној филантропији или само на учтивој љубазности; напротив, екуменски дијалог је укорењен у заједничкој вери у Господа Исуса Христа и узајамном признавању Свете Тајне Крштења, што значи да сви крштени постају чланови једног Тела Христовог (cf. Гал. 3, 28; 1. Кор. 12, 13; *Ut unum sint*, n. 42) и могу заједно да узнесу Молитву Господњу (Оче наш) – као што нас Христос учи. У другим религијама Црква признаје део истине „која обасјава сваког човека“ (Јн. 1, 9), али се открива у својој пуноћи само у Господу Исусу Христу; само је Он „Пут, Истина и Живот“ (Јн. 14, 6; cf. *Nostra aetate*, n. 2). Стога је нејасно или двосмислено да алудирамо на међурелигијски дијалог у смислу макро-екуменизма или пак нове фазе силнијег екуменизма.

Хришћани и следбеници других вера могу да се моле, али не заједно: сваки облик синкретизма треба да буде искључен. Такође,

хришћани и следбеници других вера деле заједнички осећај и поштовање према Богу или Божанству, односно жељу за Богом или Божанством; поштовање живота, жељу да се буде у миру са Богом или Божанством, међу људима и у целој васељени; они деле много моралних вредности. Они могу и морају да сарађују како би заједно заштитили и промовисали социјалну правду, моралне вредности, мир и слободу за добробит целог човечанства. Ово посебно важи за монотеистичке религије које виде Авраама као свога оца у вери.

Примењивањем оваквог критеријума на путу ка јединству, хришћани поштују друге религије. Они знају да „Нови Закон“ духа добротинства охрабрује прихватање и не искључује разноликост.

У одсуству мира где влада зло, у бескрајном низу болних губитака изазваних ратом, они знају да имају само једну алтернативу: да сведоче међусобним праштањем и мирењем. Стога тражимо од свих да са нама крену истим путем наде који води ка правди, помирењу и миру.

(Извор: Cardinal Walter Kasper, „Peace in the World, Dialogue among Christians and with other Religions“, http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/documents/rc_pc_chrstuni_doc_20020107_peace-kasper_en.html.)

Превод са енглеској:
Њрошођакон др Дамјан С. Божић